

ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТЬ “ДАВНІСТЬ” ТА “ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ”

Глазько Анна, студентка групи Ю-53

Терміна «позовна давність» цивільні кодекси більшості європейських держав не використовують. Оскільки наслідком спливу такого тривалого строку (10 чи 30 років) є не лише неможливість звернення до суду, а й втрата права, то відповідно сплив цього строку називався *давністю*.

Професором Г. Ф. Шершеневичем була так сформульована суть позовної давності: «під іменем позовної давності розуміється втрата права звертатися до суду з позовом у зв'язку із нездійсненням права протягом встановленого законом строку». Відповідно, позовною давністю вважався не цей строк, а його втрата. Таке розуміння позовної давності ґрунтувалося на статтях 692-694 Свода Законів гражданских Российской империи, відповідно до яких право «отыскивать» своє майно з чужого «неправильного» володіння припинялося загальною земською десятирічною давністю; позови обмежувалися загальною земською десятирічною давністю; хто протягом цього строку позову не пред'явив або, пред'явивши, «хождения по оному в присутственных местах не имел», той втрачав своє право. Терміну «позовна давність» у цьому законодавчому акті не було.

Вперше термін «позовна давність» було вжито у статті 44 Цивільного кодексу УРСР 1922 р.

З тих пір він міцно увійшов у нашу юридичну лексику, але у викривленому значенні, оскільки після спливу встановленого законом порівняно короткого строку право особи на звернення до суду не припинялося. Отже, ця давність не могла називатися позовною. А це означає, що термін «позовна давність» слід сприймати з певною часткою умовності.

«Право на позов зникає після того, як мине вказаний у законі строк позовної давності» - така норма містилася у статті 44 Цивільного кодексу 1922 р. і була відгомонам загальноєвропейського підходу до цього цивілістичного явища. У статті 401 цього ж Кодексу були визначені наслідки виконання зобов'язання, позбавленого «позовної сили». Та, оскільки одночасно допускалася можливість «продовження» позовної давності, не можна було однозначно ви-

значити, чим була позовна давність: строком чи закінченням цього строку.

За статтею 71 Цивільного кодексу 1963 р., позовна давність трактувалася як «строк для захисту права за позовом особи, право якої порушено». Такий погляд на позовну давність мав суттєвий недолік: адже своєчасно поданий позов міг бути задоволений судом і після закінчення «давнісного» строку. Отже, головним у цьому визначенні мало би бути те, що особі, право якої порушено і яка бажає його захистити, належить подати до суду позов у межах цього строку.

Інший погляд на позовну давність був сформульований у статті 343 Цивільного кодексу 1963 р.: «Позови про виявлені недоліки в роботі, виконаній за договором підряду, можуть бути пред'явлені протягом таких строків...» - та у статті 366 Цивільного кодексу 1963 р.: «Заявникові надається на пред'явлення позову два місяці».

А у статті 59 Житлового кодексу УРСР було записано: «Вимогу про визнання ордера недійсним може бути пред'явлено протягом трьох років...». Це навіть викликало дискусію: чи є взагалі цей строк позовною давністю, на що Пленум Верховного Суду УРСР у Постанові від 12 квітня 1985 р. «Про деякі питання, що виникли у практиці застосування Житлового кодексу» відповів ствердно.

У статті 256 Цивільного кодексу України, яка так і називається «Поняття позовної давності», особливості позовної давності викладені точніше: позовна давність - це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу.

Ця правова дефініція дає підстави для висновку: в межах позовної давності звернення особи до суду про захист - це вимога; звернення особи до суду після спливу позовної давності втрачає ознаки вимоги, а є лише просьбою про захист, оскільки реальний захист залежить від ставлення відповідача та суду до причин пропусчення позовної давності.

Назване вище поняття позовної давності слід тлумачити розширено в тому сенсі, що звернення особи з позовом виходить за межі цивільних (у вузькому розумінні цього слова) відносин. Позовна давність застосовується і до вимог, що впливають з сімейних, трудових, земельних та інших відносин приватного характеру

Яцина О.М., ст. викладач кафедри права